

»Du er sort,

du er fattig,

du er grim,

du er en kvinde. Du er intet.«

»Men jeg er her«

Askepot i purpur

af Lene Nordin

Titlen *Farven lilla* er lidt af en genistreg. Den røber ikke, hvad den dækker over af grum, bevægende kvindehistorie, men den er spændstig nok til at vække interesse. Og har man først indladt sig på den — Steven Spielbergs film eller Alice Walkers roman — er man fanget ind. Titlen hentyder nemlig til det credo, som henimod slutningen lyder: »It pisses God off, if you walk by the color purple in a field somewhere and don't notice it«. Den der ikke bliver berørt af *Farven lilla* kommer ikke i Guds rige.

Spielbergs nye film er en følelseskammer, en bredt anlagt, dæmpet udfoldet, melodramatisk fortælling om livets store følelser, om grusomhed, undertrykkelse og lidelse, og om kærlighedens helende og altovervindende kraft. Dens skildring af sorte kvinder i sydstaten Georgia i første halvdel af dette århundrede er ikke amerikansk filmkunst i særklasse, som f.eks. Woody Allens film kan være det, men den er rørende, let sentimental og brilliant lavet, som Pollacks »Mit Afrika« eller bedre: et Disney-eventyr. Hovedpersonen Celie er en sort askepot, en blid og uskyldig barnesjæl, som aldrig mister sit hjertes renhed gennem alle tilværelsens prøvelser.

Filmen åbner i en vis forstand ordløs, med to scener som med et sug angiver spændvidden i følelsesregistret: Under forteksterne løber Celie og hendes elskede søster Nettie igennem en mark af florette, purpurfarvede blom-

ster. Sommetider anes kun deres hoveder mellem blomsterne, af og til også overkroppene. De synger sanglege og danser rundt i den solbeskinnede idyl, der afsluttes med at vi i et totalbillede ser barnet Celie komme ud af de høje blomster og stå i profil — med højgravid mave. I næste scene er fødslen i gang. Intenst drama afløser idyllen. Lillesøster Nettie hjælper nervøst-jamrende til, mens deres far står som en ond trussel uden for den åbne dør i sneen og skynder på dem. Så snart barnet er født, tager han det væk fra Celie. Og som om det ikke var nok, tilføjer han: »Du må hellere lade være med at sige noget til din mor. Det ville slå hende ihjel«. Så først kommer ordene, Celies indre monolog til Gud: Hun er fjorten år gammel og har allerede to børn med hvem hun tror er hendes far. Begge børn er taget fra hende, hun ved ikke om de er slået ihjel. Hendes mor dør.

Det er en gevaldig åbning, mættet med drama, liv og historie, en filmisk flot opløsning af romanforlæggets subjektive brevform. Man skubber sig længere ned i sædet, tænker ja, ja, der her er ægte Hollywood, kom så bare med det, jeg har overgivet mig. For der er ikke andet at gøre, hvis man vil have noget ud af filmen. Den er udelukkende et spørgsmål om oplevelse. Det er ikke subtil kunst eller erkendelsesmæssig fordybelse, det er ikke psykologisk bevægende og socialt indignerende menneskeskildring, som kan give stof til efter-

Whoopi Goldberg og Steven Spielberg

tanke, og som man måske kan blive klogere af. Det er eventyr, det godes kamp mod det onde, kærlighedens og barnesindets sejr over beregning, udnyttelse og forstillelse. Og kerne er det klassiske eventyrs enkle og opbyggelige morale, at kun den opnår lykken, som drager ud i verden for at finde sig selv.

Celies far gifter hende væk til en anden enkemand, som har brug for at få udført kvindelige pligter i sin husholdning. Celie holder hus, passer Mister og hans tre-fire børn, lægger krop til hans liderlighed og hans livrem. Misbruget fortsætter uden at hun sætter sig til modværge eller hævner sig. Mister kan kue hende ved at banke hende og nidkært holde hende isoleret fra alt, hvad der kan støtte eller

glæde hende, især søsteren Nettie. Hun føjer ham, fordi det er den eneste måde hun forstår at holde sig i live på. Men hun overtager ikke hans værdidomme — »Du er fattig, du er sort, du er grum, du er kvinde — du er intet« — og hun lader sig ikke kue i sit inderste — »Men jeg er her«. Hendes selvværdsfølelse viser sig dels i den omhu og dygtighed hun lægger i sit huslige arbejde, Misters hjem bliver skinnende og velfungerende under Celies hænder, ligesom Askepot var den eneste der duede til at hjælpe sine onde stedsøstre. Dels ved hun at hun aldrig kalder sin mand andet end Mister. Det er den ubarmhjertige dom, hun fælder over ham, at han slet ikke eksisterer i hendes univers. Og endelig går igennem det hele — op gennem de fire årtier vi følger Celies liv — hendes naive og oprigtige sind, hendes væsen af rummelig godhed og indre

trang til lykke som en lys og stærk kraft.

Kvinderne i *Farven lilla* er alle *pragtfulde*, mændene er enten liderlige og brutale eller skvat. Kvinderne har evnen til at elske, de er generøse i deres tilværelsessyn, de har altid kontakt med deres indre jeg, de er pålidelige og ansvarlige, kan arbejde og forsørge sig selv, de er frugtbare, kan passe børnene og jorden, de fundamentale værdier.

Celie i centrum — der er fortræffeligt spillet af Whoopi Goldberg — er elskelig, mere et barn end en egentlig kvindefigur. Hendes runde hoved, bløde træk, store øjne og lidt stumpe næse, hendes sky blik og genert skjulte smil, det hele griber om hjertet som et rørende barn eller ET og Disneys figurer. Når Whoopi Goldberg eftertænksomt gnider sin næse, er det som at se Dumpe for sig. Omkring hende er der søster Nettie, som er bog-

ligt (selv)uddannet og i en årrække kommer til at leve som missionær i Afrika. Hun kommer gennem sine — af Mister i årevis gemte — breve til Celie til at levendegøre den sorte amerikanske kulturs samhørighedsfølelse med den oprindelige afrikanske kultur. Der er amazonen Sofia, gift med Misters skvat af en søn og selv et kraftbunt af livsudfoldelse. Der skal mere end de sortes indbyrdes trakasserier til at få bugt med hendes livsmod. Først da hele det hvide magtapparat gennem fængsling systematisk bestræber sig på at knække hende, og hun bliver gjort til slave af den onde — og mesterligt ondt tegnede — borgmesterfrue, ser det ud til, at hun er brudt ned. Men Celies oprør giver Sofia kraften tilbage. Og endelig er der sangerinden Shug, kærligheden i Misters liv — og i Celies. En nyder af livet, frigjort, sanselig og livserfaren. I hende møder Celie kvindelig genklang, de har fælles køn, fælles erfaringer, fælles vilkår over for mændene. Med Shugs kærlighed begynder Celie at få indsigt i sig selv og sit værd, til hun står rank, frygtløs og voksen, uden forklæde på, og fortæller Mister over middagsbordet, at hun er færdig med ham og forlader ham sammen med Shug.

Den forløsende og frigørende styrke, som stråler ud af filmens kvindeskikkelser, har ikke meget med et moderne kvindebillede at gøre. Og heri ligger den afgørende forskel mellem Alice Walkers roman og Spielbergs film. De forholder sig fundamentalt forskelligt til virkeligheden. Selv om romanen for en stor del netop handler om kvindebilleder, om kvinders indre liv og indbyrdes kærlighed, kommer Spielberg slet ikke i nærheden af en debat om kønsroller, kvindefrigørelse og kvindelige værdier. Kærlighedsforholdet mellem Shug og Celie er med i Spielbergs film, skønt spagfærdigt og lidt puritansk antydet. Men det er i klar overensstemmelse med hele filmens tematik: Spielberg har med garanti ikke set en pointe i en kærlighed mellem kvinder, men derimod i kærligheden som universel kraft. Hans film opererer derfor på et langt mere almen-menneskeligt og problemløsende plan, nemlig i den verden, hvor man må gå så gruelig meget igennem, før man kan nå hjem til sig selv. Men så venter også både det halve kongerige og al den happy end, som eventyrlige Hollywood kan præstere.

Farven lilla

The Color Purple. USA 1985. Warner Bros. Prod.: Steven Spielberg, Kathleen Kennedy, Frank Marshall, Quincy Jones. Instr.: Steven Spielberg. Manus: Menno Meyjes efter Alice Walkers roman. Foto: Allen Daviau. Klip: Michael Kahn. Musik: Quincy Jones. P.-design: J. Michael Riva. Medv.: Whoopi Goldberg (Celie), Danny Glover (Albert), Margeret Avery (Shug avery), Ophra Winfrey (Sofia), Akosua Busia (Nettie), Willard Pugh (Harpo), Desreta Jackson (Celia som ung), Dana Ivey (Miss Millie), Adolph Caesar (Old Mr.), Leonard Jackson (Pa).